

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри правового
регулювання економіки
Протокол № 1 від 2.09.2024 р

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ КАПІТАЛУ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Право

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
викладач

Олена САВЧЕНКО

Завідувач кафедри
правового регулювання економіки

Юрій ШИНКАРЬОВ

Гарант програми

Юрій ШИНКАРЬОВ

Харків
2024

ВСТУП

Актуальність навчальної дисципліни та її необхідність та роль у підготовці фахівців обумовлюється можливістю поглибленого оволодіння знаннями щодо: поняття, видів та функції ринків капіталів, порядку їх створення та функціонування; правового становища суб'єктів ринків капіталів; правової характеристики професійних учасників ринків капіталу та їх об'єднань, саморегулювних організації професійних учасників; сучасних фінансових інструментів; цінних паперів, їх класифікації; порядку та особливостей обігу різноманітних видів цінних паперів; поняття та ознак деривативних контрактів, їх класифікації; порядку укладення та реалізації правочинів з цінними паперами, деривативними контрактами; з'ясування системи і повноважень органів, що здійснюють державне регулювання відносин на ринках капіталу в Україні тощо.

Всебічне і глибоке вивчення курсу «Правове регулювання ринку капіталу» сприяє формуванню аналітичного мислення, чіткому аналізу основних правових відносин та правильному застосуванню правових норм, сприяє становленню висококваліфікованих спеціалістів на ринках капіталу, здатних працювати з сучасними інструментами фінансового ринку за умов турбулентного розвитку вітчизняних ринків капіталу, впровадженню нових фінансових інструментів, оновлення інфраструктури фінансового ринку та його складових сегментів, впровадження новацій у регулюванні вітчизняних ринків капіталу, пов'язаних з приведення їх у відповідність до європейських стандартів.

Метою навчальної дисципліни «Правове регулювання ринків капіталу» є засвоєння студентами основних теоретичних та практичних знань стосовно діяльності на ринках капіталу, підготовка майбутніх фахівців з питань ринків капіталу і формування навиків використання правових норм у професійній діяльності для самостійного вирішення завдань у сфері регулювання відносин, що виникають на ринках капіталу.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Правове регулювання ринків капіталу» є набуття знань, вмінь і навичок, що надають студентам можливість вільно орієнтуватися в законодавстві про ринки капіталу, вірно тлумачити положення законів та підзаконних актів, а також користуватися ними у практичній діяльності.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- засвоєння здобувачами вищої освіти загальних засад правового регулювання ринку капіталу;
- засвоєння здобувачами вищої освіти поглиблених знань про загальну характеристику та систему ринку капіталу;
- формування у здобувачів вищої освіти вміння вільно орієнтуватися в законодавстві про ринки капіталу;
- формування у здобувачів вищої освіти вміння вірно тлумачити положення законів та підзаконних актів, які регулюють діяльність у сфері ринку капіталу;
- формування у здобувачів вищої освіти вміння аналізувати норми

законодавства у сфері регулювання відносин, що виникають під час емісії, обігу, викупу цінних паперів та виконання зобов'язань за ними, укладання і виконання деривативних контрактів, заміни сторони деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів на ринках капіталу, а також відносини, що виникають під час провадження професійної діяльності на ринках капіталу;

- формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок щодо застосування законів та підзаконних актів, які регулюють діяльність у сфері ринку капіталу, як виду правозастосовчої діяльності;

- випрацювання у здобувачів вищої освіти вмінь критичного аналізу норм чинного законодавства та пошук рішень у складних життєвих ситуаціях.

Предметом навчальної дисципліни є сукупність норм чинного законодавства про ринки капіталу, елементи доктрини сучасного цивільного права та процес здійснення правозастосування у формі складання проектів локальних актів у сфері біржової торгівлі, проектів угод щодо фінансових інструментів, що перебувають в обігу на ринках капіталу, проектів претензій, позовів стосовно порушення прав та законних інтересів учасників ринків капіталу або інших осіб права яких порушуються дотично.

Об'єктом навчальної дисципліни є особливості правового регулювання ринків капіталу.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПРН1.	ЗК 1, ЗК 2, ЗК 3, ЗК 10, СК 6, СК 10, СК 14, СК 17
ПРН3.	ЗК 1, ЗК 2, ЗК 3, ЗК 5, СК 5, СК 6
ПРН4	ЗК 3, ЗК 7, СК 5, СК 9, СК 13, СК 6
ПРН 6.	ЗК 2, ЗК 8, СК 5, СК 6, СК 9, СК 10, СК 17
ПРН 7.	ЗК 1, ЗК 2, ЗК 3, ЗК 6, СК 4, СК 13
ПРН 8.	ЗК 1,ЗК 2, ЗК 3, СК 2, СК 3, СК 4, СК 5, СК 6, СК 9, СК 10, СК 15, СК 17, СК 18
ПРН 9.	ЗК 4, ЗК 5, ЗК 6, ЗК 7, СК 13, СК 14, СК 15
ПРН 11.	ЗК 1, ЗК 2, СК 3, СК 5, СК 9, СК 10, СК 14, СК 15, СК 18
ПРН 13.	ЗК 1, ЗК 2, СК 14, СК 15, СК 18
ПРН 14.	ЗК 1, ЗК 2, СК 3, СК5, СК 9, СК 10, СК 14, СК 15,

	СК 17, СК 18
ПРН 15.	ЗК 2, ЗК 9, СК 5, СК 7, СК 9, СК 10
ПРН 16.	ЗК 6, ЗК 7, ЗК 10, СК 13, СК 14, СК 15
ПРН 17.	ЗК 2, ЗК 7, СК 3, СК 5, СК 9, СК 15

де,

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг

ПРН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції

РПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування

ПРН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПРН 16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини

ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

- ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово.
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.
- СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.
- СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.
- СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.
- СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.
- СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
- СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні
- СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.
- СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.
- СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.
- СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.
- СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.
- СК17. Здатність консультувати щодо виникнення, зміни та припинення договірних відносин у сфері господарської діяльності.
- СК18. Вільно готувати процесуальні та інші документи правового характеру, які забезпечують захист прав суб'єктів господарювання.

Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1. Загальна характеристика ринку капіталу: поняття і

види. Правове регулювання ринків капіталу.

Ринок капіталу як складова фінансового ринку України. Поняття та загальна характеристика ринку капіталу. Становлення та розвиток ринків капіталу в Україні та світі. Характеристика законодавства, що регулює діяльність на ринках капіталу. Поняття та ознаки правовідносин на ринках капіталу. Види правовідносин на ринках капіталу. Система органів, які регулюють діяльність на ринках капіталу в Україні. Стан і перспективи адаптації законодавства України про ринки капіталу до законодавства Європейського Союзу.

Тема 2. Правове становище суб'єктів ринків капіталу.

Правова характеристика суб'єктів ринків капіталу. Основні учасники ринків капіталу, їх класифікація. Емітенти. Інвестори. Поняття інвестицій. Інвестиційна діяльність. Інвестори в цінні папери. Кваліфіковані та некваліфіковані інвестори. Інвестори у фінансові інструменти, які набули права власності на них. Адміністратор як учасник ринків капіталу.

Поняття та ознаки операторів організованого ринку за законодавством України. Види операторів організованого ринку в Україні. Функції та особливості операторів організованого ринку за законодавством України.

Оператори регульованого ринку, багатостороннього торговельного майданчика, організованого торговельного майданчика як юридичні особи. Організаційно-правові форми операторі регульованого ринку. Умови створення операторів регульованого ринку, багатостороннього торговельного майданчика, організованого торговельного майданчика. Умови та принципи діяльності регульованого ринку, багатостороннього торговельного майданчика, організованого торговельного майданчика. Припинення операторів регульованого ринку, багатостороннього торговельного майданчика, організованого торговельного майданчика як юридичних осіб.

Професійні учасники ринків капіталу. Правова характеристика професійних учасників ринків капіталу. Види професійних учасників ринків капіталу. Вимоги, які висуваються до професійних учасників ринків капіталу. Типи професійних учасників ринків капіталу. Системно важливі професійні учасники ринків капіталу.

Об'єднання професійних учасників ринків капіталу. Саморегулівні організації. Повноваження об'єднання професійних учасників ринків капіталу та саморегулівної організації професійних учасників ринків капіталу.

Держава Україна, Національний банк України та Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку як суб'єкти ринків капіталу.

Тема 3. Професійна діяльність на ринках капіталу.

Поняття професійної діяльності на ринках капіталу. Види професійної діяльності на ринках капіталу. Діяльність з торгівлі фінансовими інструментами. Діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами. Клірингова діяльність. Депозитарна діяльність. Діяльність з управління активами інституційних інвесторів. Діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю. Діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів. Обов'язки інвестиційної фірми при наданні послуг клієнту. Розкриття інформації інвестиційною фірмою. Багатостороння система організованого ринку.

Утворення та функціонування організованих ринків. Правила функціонування організованого ринку. Алгоритмічна торгівля. Корпоративне управління у професійних учасниках ринків капіталу.

Ліцензування професійної діяльності на ринках капіталу. Підстави для відмови у видачі ліцензії на провадження певного виду діяльності на ринках капіталу. Підстави для анулювання ліцензії на провадження певного виду діяльності на ринках капіталу.

Тема 4. Фінансові інструменти: загальна характеристика, види.

Поняття фінансових інструментів. Юридична та економічна характеристика фінансових інструментів. Функції фінансових інструментів. Види фінансових інструментів. Цінні папери, у тому числі цінні папери інститутів спільного інвестування. Інструменти грошового ринку. Деривативні фінансові інструменти. Деривативні контракти та їх класифікація. Базовий актив та базовий показник. Види деривативних контрактів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 5. Особливості правового режиму цінних паперів, їх класифікація.

Поняття цінних паперів. Характеристика цінних паперів як фінансових інструментів, форми фіктивного існування капіталу та товару. Характеристика властивостей цінних паперів. Правова та економічна суть цінних паперів. Характеристика прав, що надають цінні папери. Функції цінних паперів та їх характеристика. Визначення та характеристика поняття «цінні папери». Характеристика законодавчих ознак цінних паперів. Поняття класифікації цінних паперів. Тип, вид, різновид цінних паперів. Характеристика класифікацій цінних паперів, що надаються чинним законодавством України. Права на цінний папір та права за цінним папером. Виконання за цінним папером.

Тема 6. Групи цінних паперів: пайові, боргові, іпотечні, деривативні, товаророзпорядчі цінні папери.

Правова характеристика пайових цінних паперів. Правова характеристика боргових цінних паперів. Правова характеристика

іпотечних цінних паперів. Правова характеристика деривативних цінних паперів. Правова характеристика товаророзпорядчих цінних паперів.

Тема 7. Укладання та виконання фінансових інструментів та правочинів щодо них.

Перехід прав на цінні папери та прав за цінними паперами. Особливості укладення та виконання деривативних контрактів та правочинів щодо фінансових інструментів. Конвертація цінних паперів. Остаточність проведення розрахунків за деривативними контрактами, правочинами щодо фінансових інструментів, правочинами щодо валютних цінностей. Неплатоспроможність сторони правочину щодо фінансових інструментів чи валютних цінностей, сторони деривативного контракту. Ліквідаційний неттінг: поняття та умови здійснення.

Тема 8. Підстави та види юридичної відповідальності за порушення законодавства, що регулює ринки капіталу.

Загальна характеристика порушень на ринках капіталу. Система державних органів, що уповноважені застосовувати заходи впливу за порушення на ринках капіталу в Україні. Загальна характеристика юридичної відповідальності за порушення на ринках капіталу. Кримінальна відповідальність за порушення на ринках капіталу в Україні. Адміністративна відповідальність за порушення на ринках капіталу в Україні. Цивільно-правова відповідальність за порушення на ринках капіталу в Україні.

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Загальна характеристика ринків капіталу: поняття і види. Правове регулювання ринків капіталу.	1. Становлення та розвиток ринків капіталу в Україні та світі. 2. Характеристика законодавства, що регулює діяльність на ринках капіталу. 3. Поняття та ознаки правовідносин на ринках капіталу. 4. Види правовідносин на ринках капіталу. 5. Система органів, які регулюють діяльність на ринках капіталу в Україні. 6. Стан і перспективи адаптації законодавства України про ринки капіталу до законодавства Європейського Союзу.
Тема 2. Правове	1. Правова характеристика суб'єктів ринків

становище суб'єктів ринків капіталу.	капіталу. 2. Основні учасники ринків капіталу, їх класифікація. 3. Емітенти. Інвестори. 4. Інвестори в цінні папери. 5. Кваліфіковані та некваліфіковані інвестори. 6. Адміністратор як учасник ринків капіталу. 7. Поняття та ознаки операторів організованого ринку за законодавством України. Види операторів організованого ринку в Україні. 8. Професійні учасники ринків капіталу. 9. Види професійних учасників ринків капіталу. 10. Об'єднання професійних учасників ринків капіталу. 11. Саморегулівні організації. 12. Держава Україна, НБУ та НКЦПФР як суб'єкти ринків капіталу. 13. Вирішення задач.
Тема 3. Професійна діяльність на ринках капіталу.	1. Поняття професійної діяльності на ринках капіталу. 2. Види професійної діяльності на ринках капіталу. 3. Діяльність з торгівлі фінансовими інструментами. 4. Діяльність з організації торгівлі фінансовими інструментами. 5. Клірингова діяльність. 6. Депозитарна діяльність. 7. Діяльність з управління активами інституційних інвесторів. 8. Діяльність з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю. 9. Діяльність з адміністрування недержавних пенсійних фондів. 10. Обов'язки інвестиційної фірми при наданні послуг клієнту. 11. Розкриття інформації інвестиційною фірмою. 12. Багатостороння система організованого ринку. 13. Утворення та функціонування організованих ринків. 14. Правила функціонування організованого

	ринку. 15. Алгоритмічна торгівля. 16. Корпоративне управління у професійних учасниках ринків капіталу. 17. Ліцензування професійної діяльності на ринках капіталу. 18. Підстави для відмови у видачі ліцензії на провадження певного виду діяльності на ринках капіталу. 19. Підстави для анулювання ліцензії на провадження певного виду діяльності на ринках капіталу. 20. Вирішення задач.
Тема 4. Фінансові інструменти: загальна характеристика, види.	1. Поняття фінансових інструментів. 2. Юридична та економічна характеристика фінансових інструментів. 3. Функції фінансових інструментів. 4. Види фінансових інструментів. 5. Цінні папери, у тому числі цінні папери інститутів спільного інвестування. 6. Інструменти грошового ринку. 7. Деривативні фінансові інструменти. 8. Деривативні контракти та їх класифікація. 9. Базовий актив та базовий показник. 10. Види деривативних контрактів 11. Вирішення задач.
Тема 5. Особливості правового режиму цінних паперів, їх класифікація.	1. Поняття цінних паперів. 2. Характеристика цінних паперів як фінансових інструментів, форми фіктивного існування капіталу та товару. 3. Характеристика властивостей цінних паперів. 4. Правова та економічна суть цінних паперів. 5. Характеристика прав, що надають цінні папери. 6. Функції цінних паперів та їх характеристика. 7. Визначення та характеристика поняття «цінні папери». 8. Характеристика законодавчих ознак цінних паперів. 9. Поняття класифікації цінних паперів. 10. Тип, вид, різновид цінних паперів. 11. Характеристика класифікацій цінних паперів, що надаються чинним законодавством

	України. 12. Права на цінний папір та права за цінним папером. 13. Виконання за цінним папером. 14. Вирішення задач.
Тема 6. Групи цінних паперів: пайові, боргові, іпотечні, деривативні, товаророзпорядчі цінні папери.	1. Правова характеристика пайових цінних паперів. 2. Правова характеристика боргових цінних паперів. 3. Правова характеристика іпотечних цінних паперів. 4. Правова характеристика деривативних цінних паперів. 5. Правова характеристика товаророзпорядчих цінних паперів. 6. Вирішення задач.
Тема 7. Укладання та виконання фінансових інструментів та правочинів щодо них.	1. Перехід прав на цінні папери та прав за цінними паперами. 2. Особливості укладення та виконання деривативних контрактів та правочинів щодо фінансових інструментів. 3. Конвертація цінних паперів. 4. Остаточність проведення розрахунків за деривативними контрактами, правочинами щодо фінансових інструментів, правочинами щодо валютних цінностей. 5. Неплатоспроможність сторони правочину щодо фінансових інструментів чи валютних цінностей, сторони деривативного контракту. 6. Ліквідаційний неттінг: поняття та умови здійснення. 7. Вирішення задач.
Тема 8 Підстави та види юридичної відповідальності за порушення законодавства, що регулює ринки капіталу.	1. Загальна характеристика порушень на ринках капіталу. 2. Система державних органів, що уповноважені застосовувати заходи впливу за порушення на ринках капіталу в Україні. 3. Загальна характеристика юридичної відповідальності за порушення на ринках капіталу. 4. Кримінальна відповідальність за порушення на ринках капіталу в Україні. 5. Адміністративна відповідальність за порушення на ринках капіталу в Україні. 6. Цивільно-правова відповідальність за

	порушення на ринках капіталу в Україні. 7. Вирішення задач.
--	--

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1.	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення ситуаційних завдань.
Тема 2.	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення ситуаційних завдань.
Тема 3.	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до написання модульної роботи.
Тема 4.	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення ситуаційних завдань.
Тема 5.	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення ситуаційних завдань.
Тема 6.	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення ситуаційних завдань.
Тема 7.	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення ситуаційних завдань. Підготовка до написання модульної роботи.
Тема 8.	Вивчення лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання домашніх завдань щодо вирішення ситуаційних завдань.
Завдання 1.	Написання індивідуального науково-дослідного завдання згідно з переліку тем. Вивчення нового матеріалу з використанням елементів творчості
Завдання 2	Підготовка творчого завдання згідно з переліку тем. Вивчення нового матеріалу з використанням елементів творчості

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані

(технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні: лекція (Теми 1-8), проблемна лекція (Теми 4, 5, 7, 8), лекція - провокація (Тема 8);

Наочні: лекція-візуалізація (Теми 1, 2, 4, 5, 6) демонстрація (Теми 1, 2, 4, 5, 6); Практичні: практична робота (Теми 1-8), есе (Тема 5), кейс-метод (Тема 1, 3, 4, 7, 8).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит):
максимальна сума – 60 балів;

мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту).

Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) - 40 балів.

Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним - 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) - сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні

контрольні заходи:

Поточний контроль: виконання практичних завдань (20 балів), письмові контрольні роботи (20 балів), індивідуальне завдання (10 балів), творче завдання (10 балів).

Семестровий контроль: **Екзамен (40 балів).**

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни з формою семестрового контролю екзамен (іспит).

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ КАПІТАЛУ

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітній рівень: другий (магістерський)

Спеціальність 081 «Право»

Освітньої програми «Право»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

I. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

ТЕСТИ:

1. Що з наведеного відповідає визначенню поняття «Ринок капіталів»?

- А) сукупність інструментів для здійснення обміну товарів і послуг у результаті заключення торгівельних угод між продавцями та покупцями;
- Б) ринок довгострокових фінансових інструментів;
- В) сукупність економічних правовідносин між учасниками ринку у сфері товарних обмінів, на основі яких відбувається реалізація результатів людської господарської діяльності;
- Г) місце, де відбувається кінцеве визнання суспільної вартості активів, яка втілена у результатах праці;

2. Що з наведеного є вичерпним переліком учасників ринку капіталів?:

- А) учасники фондового ринку, учасники ринку деривативних фінансових інструментів та учасники грошового ринку;
- Б) учасники фондового ринку; учасники грошового ринку
- В) учасники фондового ринку, учасники ринку деривативних фінансових інструментів, учасники грошового ринку та професійні учасники ринку цінних паперів
- Г)) учасники ринку деривативних фінансових інструментів, учасники грошового ринку та професійні учасники ринку цінних паперів.

3. Що в Україні не належить до іпотечних цінних паперів?:

- А) іпотечні облігації;
- Б) заставні;
- В) іпотечні сертифікати;
- Г) депозитарні розписки.

4. Що з наведеного є визначенням поняття «Емітент»?

- А) юридична особа, територіальна громада в особі представницького органу місцевого самоврядування, держава в особі уповноважених нею органів державної влади, міжнародна фінансова організація, які від свого імені розміщують емісійні цінні папери та беруть на себе зобов'язання за такими цінними паперами перед їх власниками;
- Б) суб'єкти, які приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування;
- В) фізичні та юридичні особи, які набули права власності на фінансові інструменти з метою отримання доходу від вкладених коштів та/або збереження вартості вкладених активів;
- Г) юридичні особи, що функціонують в організаційно-правовій формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, що провадять на ринках капіталу професійну діяльність, види якої визначені законом;

5. Який вид діяльності не відноситься до торгівлі фінансовими інструментами?

- А) брокерська діяльність;
- Б) дилерська діяльність;
- В) клірингова діяльність;
- Г) діяльність з управління портфелем фінансових інструментів;

6. Що з наведеного відноситься до фінансових інструментів?:

- А) товари і послуги фінансових інститутів;
- Б) товари промислових ТНК;
- В) послуги депозитаріїв;
- Г) послуги реєстраторів.

7. Що є основною метою ф'ючерсної торгівлі?:

- А) купівля-продаж товарів;
- Б) страхування цінових ризиків;
- В) визначення спотових цін;
- Г) визначення форвардних цін.

8. Що з наведеного відповідає визначенню поняття «Брокерська діяльність»?

- А) діяльність інвестиційної фірми з укладення деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів від свого імені та за власний рахунок.

- Б) діяльність, яка провадиться інвестиційною фірмою від свого імені та/або від імені емітента або оферента за винагороду;
- В) діяльність інвестиційної фірми з надання індивідуальних рекомендацій клієнту на його вимогу або з ініціативи інвестиційної фірми щодо укладення деривативних контрактів, договорів про заміну сторони деривативного контракту, вчинення правочинів щодо фінансових інструментів та валютних цінностей;
- Г) діяльність інвестиційної фірми з укладення деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів за рахунок та від імені клієнтів або за рахунок клієнтів, але від свого імені.

9. Що є мірою споживчої якості цінного паперу?

- А) правові основи, що свідчать про можливість отримання заявлених вигод у процесі володіння цінного папера;
- Б) можливість цінного паперу швидко трансформуватись у готівку без значних втрат вартості;
- В) рівень його ліквідності та ризикованості, а також надання ним прав щодо управління підприємством, отримання доходу та реалізації інших прав, що надаються його власнику;
- Г) можливість обміну цінних паперів на інші цінні папери;

10. Що з перерахованого є визначенням поняття «Боргові цінні папери»?

- А) цінні папери, що посвідчують відносини позики і передбачають обов'язок емітента або особи, яка видала неемісійний цінний папір, сплатити у визначений строк кошти, передати товари або надати послуги;
- Б) цінні папери, що посвідчують право власника у визначених проспектом (рішенням про емісію цінних паперів) випадках та порядку вимагати від емітента придбання або продажу базового активу та/або реалізації встановлених проспектом (рішенням про емісію цінних паперів) прав щодо базового активу, та/або здійснення платежу (платежів) залежно від значення базового показника;
- В) цінні папери, випуск яких забезпечено іпотечним покриттям та які посвідчують право власників на отримання від емітента належних їм коштів;
- Г) цінні папери, що надають їх держателю право розпоряджатися майном, зазначеним у цих документах;

11. Що з перерахованого є договором стандартної форми, який засвідчує право або зобов'язання придбати або продати актив на певних умовах?

- А) казначейське зобов'язання;
- Б) інвестиційний сертифікат;
- В) облігація;
- Г) дериватив.

12. Які цінні папери існують виключно в електронній формі?

- А) іменні емісійні цінні папери ;

- Б) ордерні цінні папери;
- В) емісійні цінні папери на пред'явника;
- Г) боргові цінні папери.

13. Що з переахованого є борговим зобов'язанням чітко визначеної форми, що дає незаперечне право на отримання зазначеної в ньому суми грошей?

- А) казначейське зобов'язання;
- Б) вексель;
- В) облігація;
- Г) дериватив.

14. З якого моменту деривативний контракт вважається укладеним?

- А) з моменту фактичного укладання контракту;
- Б) з моменту досягнення згоди на укладання контракту;
- В) з моменту фіксації оператором організованого ринку капіталу факту укладення контракту відповідно до правил функціонування такого організованого ринку капіталу;
- Г) з моменту фіксації оператором організованого ринку капіталу згоди на укладення контракту;

15. В якому випадку Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку має право прийняти рішення про призначення тимчасового адміністратора професійного учасника депозитарної системи України?

- А) трьох або більше порушень професійним учасником депозитарної системи України законних вимог Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку;
- Б) зменшення розміру власного капіталу професійного учасника депозитарної системи України на 50 відсотків протягом останніх шести місяців;
- В) якщо професійний учасник депозитарної системи України протягом трьох робочих днів не виконує 5 і більше відсотків зобов'язань, строк виконання яких настав;
- Г) арешту або набрання законної сили обвинувальним вироком щодо посадових осіб професійного учасника депозитарної системи України;

II. ВІДКРИТЕ ПИТАННЯ:

Розкрити та охарактеризувати:

Поняття та ознаки фінансових інструментів

Охарактеризуйте види фінансових інструментів, які перебувають в обігу на регульованих ринках.

III. ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ:

1. ТОВ «А.», маючи на меті укладання деривативного контракту, базовим активом якого є нерухомість, звернулося до Вас з питанням чи поширюється дія ЗУ «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» на деривативи базовим активом яких є нерухомість?

Проаналізуйте потребу клієнта та надайте розширену консультацію.

Критерії оцінювання екзаменаційних робіт

Екзаменаційний білет кваліфікаційного іспиту включає 15 тестів, два відкритих питання та 1 практичне завдання. Кожне з завдань оцінюється певною кількістю балів, відповідно до рівня їх складності. Сумарна кількість балів складає 40 балів.

Тести.

Вірна відповідь на тестове питання оцінюється в 1 бали. Максимальна кількість балів – 15

Відкрите питання.

Максимальна оцінка завдання - 10 балів, із них:

10 балів передбачає високий рівень знань і навичок: відповідь повна, логічна з елементами самостійності; вдало використовується вивчений матеріал при наведенні прикладів; відповідь підкріплюється посиланнями на додаткову літературу.

9 - 8 балів передбачає досить високий рівень знань і навичок: відповідь логічна, містить деякі неточності при формулюванні узагальнень, наведенні прикладів; наявні труднощі при формулюванні узагальнюючих висновків, слабке знання додаткової літератури.

7-6 балів передбачає наявність знань лише основної літератури, здобувач відповідає по суті на питання і в загальній формі розбирається в матеріалі, але відповідь неповна і містить неточності, порушується послідовність викладання матеріалу, виникають труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

5-4 передбачає неповні знання здобувача основної літератури; здобувач лише в загальній формі розбирається в матеріалі, відповідь неповна і неглибока; недосить правильні формулювання, порушується послідовність викладення матеріалу, виникають труднощі при наведенні прикладів.

3 - 1 балів ставиться, коли здобувач не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при формулюванні та висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок при відповіді.

0 балів ставиться, коли здобувач не розкрив поставлені питання, не засвоїв матеріал в обсязі, достатньому для подальшого навчання.

Практичні завдання.

Практичне завдання - ситуаційне завдання (кейс) 1 шт.

Здобувачу надається життєва ситуація, а йому слід вирішити яку норму права і як саме слід застосовувати у цій ситуації.

Максимальна оцінка за виконання практичних завдань становить **15 балів**, із них:

15 - здобувач повністю володіє системними знаннями навчального матеріалу, дає абсолютно правильну аргументовану відповідь з посиланням на відповідні статті законодавства, вказуючи при цьому правильний нормативний акт/акти. Відповідь повна, логічна, містить аналіз і систематизацію. В кінці дає проаналізований та обґрунтований висновок ситуаційного завдання.

14 - здобувач повністю володіє системними знаннями навчального матеріалу, дає абсолютно правильну аргументовану відповідь з посиланням на відповідні статті законодавства, вказуючи при цьому правильний нормативний акт/акти. При вирішенні ситуаційного завдання припускається окремих незначних нечіткостей.

13 - здобувач вирішує ситуацію повністю, з посиланням на відповідні статті законодавства, вказуючи при цьому правильний нормативний акт/акти. Його відповіді в цілому правильні, логічні і достатньо обґрунтовані з незначними помилками.

12 - здобувач вирішує ситуацію неповно, допущені суттєві погрішності. Відповідь дає без посилань або з неправильними посиланнями на відповідні статті законодавства або вказуючи при цьому неправильний нормативний акт/акти. З окремими помилками дає визначення основних понять, може частково аналізувати навчальний матеріал.

11 - здобувач вирішує ситуацію неповно, з суттєвими помилками. Посилання на відповідні статті законодавства та/або вказівки на правильний нормативний акт/акти не застосовує. Висловлює у висновках лише свою думку чи своє бачення вирішення ситуаційного завдання, припускається значної кількості помилок.

10 - здобувач ситуацію розкриває неповно або зовсім не розкриває. Посилання на відповідні статті законодавства та/або вказівки на правильний нормативний акт/акти відсутні. Володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу, викладає його уривчастими реченнями, без відтворювання окремих норм, припускається досить великої кількості грубих помилок, стикається із значними труднощами при аналізі та порівнянні різних явищ та процесів, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

9 - здобувач вирішує ситуацію з посиланням на відповідні статті законодавства, вказуючи при цьому правильний нормативний акт/акти. Але висновок суперечить зазначеним нормативним актам.

8-6 - здобувач ситуацію розкриває неповно або зовсім не розкриває. Посилання на відповідні статті законодавства та/або вказівки на правильний нормативний акт/акти зазначає, але висновок робить зовсім інший, що суперечить зазначеному законодавству.

5-3 - здобувач правильно вирішити ситуацію не може. Володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворювання окремих фактів, стикається із значними труднощами при аналізі та порівнянні різних явищ та процесів.

2 - здобувач зазначає лише статті законодавства та/або вказівки на нормативний акт/акти, обґрунтування та визначення відповіді відсутні.

1 - здобувач не володіє навчальним матеріалом, виконати завдання не може. Висловлює свою думку без посилань на законодавство.

0 - здобувач не володіє навчальним матеріалом, виконати завдання не може.

Рекомендована література

Основна

1. Арутюнян С.С. Ринок капіталів в Україні: проблеми та перспективи розвитку : Навчальний посібник. Одеса: Атлант, 2017. 149 с. URL: <https://docplayer.net/83979413-Rinok-kapitaliv-v-ukrayini-problemi-i-perspektivi-rozvitku.html>.

2. Яворська О.С. Правове регулювання обігу цінних паперів : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2015. 336 с. URL: <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/%D0%A6%D0%86%D0%9D%D0%9D%D0%86-%D0%9F%D0%90%D0%9F%D0%95%D0%A0%D0%98.pdf>.

Додаткова

3. Стецько М. В. Ринок капіталів у фінансуванні підприємств: сучасний стан і тенденції розвитку: моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 345 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/30002/1/Monografia_Stetsko.pdf.

4. Бестужева С. В. Особливості сучасного механізму залучення іноземних інвестицій вітчизняними суб'єктами господарювання / С. В. Бестужева, О. С. Вовнянко // Сучасне управління організаціями: концепції, цифрові трансформації, моделі інноваційного розвитку: збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції. 25 листопада 2022 р. : тези допов. - Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. - С. 44-46. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28540>

5. Гавкалова Н. Л. Ринок цінних паперів: особливості та фінансове забезпечення його функціонування : монографія / Н. Л. Гавкалова, О. Ю. Шутєєва. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 184 с. (Укр. мов.) <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/12235>

6. Трофименко Д.С. Бездокументарні цінні папери як об'єкт

цивільного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. 19 с.

7. Трофименко Д. С. Дематеріалізація як процес зміни форми існування цінних паперів. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2017. № 34. Том 2. С. 130-137.

8. Трофименко Д.С. Загальна характеристика електронних цінних паперів за законодавством України. *Електронне фахове наукове видання «Юридичний науковий електронний журнал»*. 2021. № 11. С. 247-251.
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27780>

9. Трофименко Д. С. Проблемні аспекти правового регулювання диверсифікованих фінансових інструментів / Д. С. Трофименко, О. П. Суц // Науковий вісник ужгородського національного університету / Серія «Право». – Ужгород, 2022. - № 72 (2). - С. 100-107.
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28249>

10. Суц О.П. Цивільні правовідносини з корпоративного інвестування : Монографія. Харків : Право, 2017. – 200 с.

11. Суц О.П. Правова природа біржових правовідносин. *Електронне фахове наукове видання «Юридичний науковий електронний журнал»*. 2021. № 8. С. 108-111.
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26197>

12. Шталь Т.В., Тищенко О.О. Міжнародний ринок похідних фінансових інструментів, його проблеми та перспективи розвитку /Т.В. Шталь, О.О. Тищенко// Розвиток харчових виробництв, ресторанного та готельного господарств і торгівлі: проблеми, перспективи, ефективність: Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 19 травня 2016 р. : [тези у 2-х ч.]. – Харків: ХДУХТ, 2016. – Ч.2. – 374 с. – С. 135-136.
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/18036>

Інформаційні ресурси

13. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: <http://rada.gov.ua/>

14. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України «Урядовий портал»
<http://www.kmu.gov.ua/>

15. Єдиний державний реєстр судових рішень:
<http://reyestr.court.gov.ua/>

16. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку:
<https://www.nssmc.gov.ua/>

17. Верховний Суд України :
https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/-perelik_sprav/

18. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни «Правоверегулювання ринків капіталу», розроблений в ПНС:
<https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=9019>.